

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ № 35/08.11.2024г.

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 08.11.2024 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Нели Огнянова

ЧЛЕНОВЕ: Александър Кашъмов
Бойко Василев
Весислава Антонова
Гена Трайкова
Диляна Илиева
Даниела Тренчева
Ирина Недева
Илия Вълков

изслуша доклад по жалба с вх. No 11-038/ 2024г. на К.А. срещу електронното издание на „Капитал“: www.capital.bg във връзка с публикации. Заглавията на посочените в жалбата публикации са: „Постът на директора на „Пирогов“ се оказва първа задача за новия здравен министър“, от 12 април 2024 г.; „ГЕРБ превзе и здравната каса с процедурни хватки и помощ от ДПС“, от 17 април 2024 г.; „Спорната бивша шефка на Агенцията по вписванията Г. К. стана главен секретар на МС“, от 19 април 2024 г.; „Гипсът на статуквото“, от 27 април 2024 г.; „Всички са против нова частна „детска“ болница в София. Защо?“, от 1 май 2024 г.; „Агенция за медицински рекет“, от 2 май 2024 г.; „Здравното министерство опитва да узакони 47 неизползваеми мобилни рентгена“, от 8 май 2024 г.

В жалбата се твърди, че са осъществени нарушения на Етичния кодекс на българските медии от страна на електронното издание на „Капитал“: www.capital.bg.

I. ПРОЦЕДУРА

1. Жалбата с вх. № 11-038 се отнася до твърдени нарушения на Етичния кодекс на българските медии, като са посочени 7 статии /приложения към жалбата/.
2. Жалбата е подадена в допустимия от правилника срок.
3. КЖЕ обсъди допустимостта на жалбата, жалбата е допустима.
4. Представено е становище от "Икономедиа" АД, представлявано от И. С. – главен редактор на медията "Капитал".
5. Весислава Антонова като бивш член на редакционната колегия на *Капитал*.

II. ЖАЛБА

Жалбата е от К.А. Според жалбоподателя:

„В посочените статии не се наблюдава стремеж за представяне на разнообразни мнения и гледни точки, каквато е препоръката на чл. 1.1.5. от Етичния кодекс. По нито една от тях не съм потърсен за коментар по съответната тема. Темите на всички седем публикации са свързани със спорове, при отразяването на които медията следва да даде възможност на засегнатите страни (каквото съм в случая) да изразят своята позиция - нарушение по чл. 1.1.6. от Етичния кодекс на българските медии. Извън това, посочените статии съдържат невярна, неточна и подвеждаща информация за мен. В същото време не ми е било предоставено право на отговор, което представлява нарушение на чл. 1.2.2. от Етичния кодекс на българските медии.“

Според жалбоподателя медията е извършила нарушение на етичните правила, като не е потърсила позицията му „като засегнато лице“. В жалбата се твърди още, че в още над 60 публикации на същия журналист на интернет страницата www.capital.bg, е замесено името му, но не е потърсен за коментар, мнение и гледна точка по темите. Жалбоподателят допълва: *„Вярвайки, че свободата на словото върви ръка за ръка с плурализма и предоставянето на всички гледни точки по даден проблем, а етичната журналистика е стандарт, който неизменно трябва да бъде следван, моля за Вашата намеса срещу описаната трайна неетична практика.“*

Искането е КЖЕ да постанови нарушения на Етичния кодекс на българските медии.

III. РАЗПОРЕДБИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ

1.1.5 В коментарите и анализите ще се стремим да представяме разнообразни мнения и гледни точки

1.1.6 При отразяване на спорове ще се стремим да дадем възможност на засегнатите страни да изразят своята позиция

1.2.2 Ще предоставяме право на отговор на лица и организации, засегнати пряко от неточни или подвеждащи публикации

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

Получено е становище от ответната страна. В него се посочва, че в рамките на журналистическите разследвания, особено тези на „Капитал“, през годините са разкрити сериозни нарушения в здравния сектор. Разкрити са системни проблеми в управлението на сектора, явления, които се повтарят и водят до неефективност в дейностите в сектора и до недостатъчно добро качество на здравеопазването.

Проф. А. е политик от доста години, а не просто лекар в здравния сектор. Той е заемал длъжността министър и народен представител, председател и член е на ресорната парламентарна комисия, в чиито функции попадат въпросите на здравеопазването, член е на Изпълнителната комисия на ГЕРБ. Той е и бивш изпълнителен директор на една от най-старите и за съжаление, една от най-задълженелите държавни болници, чиито проблеми се задълбочиха по време и след неговото управление, народен представител и впоследствие – председател на парламентарната здравна комисия.

Логично, вследствие на ролята му на публична личност, изказванията, предложенията, договорите, които е сключвал, кадровите му предложения и други, са от широк публичен интерес, защото на първо място касаят живота и здравето на всички хора в страната, а на второ място - от тях или от назначените от него като министър или посочени като депутат кадри зависят професионалното развитие, заплащането, местоработата, бизнеса и налаганите санкции на близо 80 хиляди лекари и професионалисти по здравни грижи. "Капитал" редовно е отразявал случващото се в здравния сектор, както е и в посочените статии.

Във всички статии, отнасящи се до здравеопазването и споменаващи проф. А., сме цитирали негови публични изказвания, документи, с които разполагаме - от публични източници, получени по реда на ЗДОИ, изказвания и др. Разбира се, когато темата на статията е засягала негови действия, той е бил изрично питан, особено ако по документите няма яснота. Следователно е неоснователно твърдението в жалбата, че проф. А. не е бил питан за мнение при писане на статии.

Въпреки това обаче проф. А. е настоявал пред нас да бъде търсено мнението му при всяко споменаване на името му - например "това се случи при управлението на МЗ от проф. К. А.". Това смятаме, че е неоснователна претенция и не отговаря на изискванията на етичните правила на журналистиката. Попътното споменаване не въвежда необходимост да бъде търсено всяко споменато публично лице. В противен случай журналистиката и свободата на словото биха станали невъзможно упражнение.

Следва да се подчертае, че проф. А. никога не е искал право на отговор във в-к Капитал по каквато и да било тема, съответно - то не му е било отказвано.

В продължение на дълго време проф. А. изтъква пред народни представители, лекари, журналисти и пред здравния журналист на "Капитал", че си води статистика колко пъти е споменато името му и всеки път изтъква как ще води съдебни дела за клевета, защото не били верни.

В тази връзка многократно му е било обяснявано лично, че е въпрос на журналистическа интерпретация как да бъде поднесена една достоверна информация на аудиторията на вестник „Капитал“, как работим с документи и че ако има нещо невярно във фактологията, е в пълното си право да ни опровергае публично и да се възползва от право на отговор. В отговор сме чули редица квалификации по адрес на "Капитал", включително и много обидни, изречени и публично, но никакво конкретно опровержение на коментирани факти в статиите ни.

Оставаме с впечатление, че проф. А. не проявява до момента необходимата и изискуема степен на търпимост към критика и публичност. Вместо това изглежда, че упорито се опитва да ни стимулира да коментираме неговите действия и изказвания само по положителен за него самия начин и да не се съмняваме в неговата правота. За съжаление, това като цяло е невъзможно, тъй като проф. А. като публична личност дължи обяснения по значими за обществото теми в здравния сектор. Тъй като проф. А. не е единственият политик, публична личност или бизнесмен, който се опитва да ни оказва натиск как да пишем и как да структурираме информацията в нашите статии, както и да критикува вестник "Капитал" и професионалната репутация на работещите в него журналисти, ние се отнасяме към въпроса с разбиране. Подобен натиск обаче не би следвало да бъде възприет, според нас, за нормална практика в едно демократично общество и не би следвало да се дава път на нечие желание да откаже медиите да търсим истината за случващото се в България по всички възможни и допустими от етичните правила и закона начини.

Предвид изложеното моля Комисията по журналистическа етика да приеме, че не са налице нарушения на разпоредбите на Етичния кодекс на българските медии и да остави жалбата без уважение.“

V. ФАКТИ

Посочените в жалбата публикации са приложени към нея. В сайта е посочено, че са част от архива на "Капитал", който е достъпен само за абонати. Заглавията на посочените в жалбата публикации са: *„Постът на директора на „Пирогов“ се оказва първа задача за новия здравен министър“*, от 12 април 2024 г.; *„ГЕРБ превзе и здравната каса с процедурни хватки и помощ от ДПС“*, от 17 април 2024 г.; *„Спорната бивша шефка на Агенцията по вписванията Г. К. стана главен секретар на МС“*, от 19 април 2024 г.; *„Гипсът на статуквото“*, от 27 април 2024 г.; *„Всички са против нова частна "детска" болница в София. Защо?“*, от 1 май 2024 г.; *„Агенция за медицински рекет“*, от 2 май 2024 г.; *„Здравното министерство опитва да узакони 47 неизползваеми мобилни рентгена“*, от 8 май 2024 г.

VI. МОТИВИ

КЖЕ разгледа жалбата и седемте приложения към нея. В публикациите се споменава името на жалбоподателя в различен контекст. В някои от тях действително, както се твърди в становището на медията, са цитирани негови публични изказвания, на други места са посочени конкретна длъжност към определен момент и дейности, които е извършвал. Това се свързва с негови действия и бездействия или с такива на други лица, които са довели до конкретни резултати, посочени в статиите.

КЖЕ не може да проследи истинността на всеки факт, не това е и функцията ѝ, Комисията обаче се стреми да проследи спазването на етичните стандарти в журналистическата работа. В конкретния случай КЖЕ приема, че няма необходимост *„да бъде търсено всяко споменато публично лице“*, но анализира конкретно във всеки отделен случай и във всяка от приложените публикации доколко *„е неоснователна претенция и не отговаря на изискванията на етичните правила на журналистиката“* да бъде търсено мнението на жалбоподателя. По отношение на конкретните публикации, за които се отнася жалбата КЖЕ обсъди следното:

„Постът на директора на „Пирогов“ се оказва първа задача за новия здравен министър“, от 12 април 2024 г. Централна тема за публикацията е ролята на директора на Пирогов В. Д. За жалбоподателя са споменати два проверими по документи факта, част от фактологията, значима за работата на В.Д.: че е участвал в комисии за избор на шефове на клиници и че голяма част от договорите за назначаване на директори на държавни болници са сключвани по време на неговия мандат като министър. Освен тези факти няма оценки или коментар, свързан с жалбоподателя. За включването на документално проверимите факти в публикацията не се налага да се търси мнение на К.А.

„ГЕРБ превзе и здравната каса с процедурни хватки и помощ от ДПС“, от 17 април 2024 г. Централна тема е гласуваната в зала оставка на председателя на НЗОК с гласовете на ГЕРБ и ДПС. Подробно се описват стъпките, с които това освобождаване е станало възможно, включително подаване и оттегляне на оставки от председателя и заместник-

председателя по начин, който да позволи заместването на досегашния председател с нов. Тук в около 20 реда се проследяват пледоариите на представителите на различни политически сили в пленарната зала. Между тях е и жалбоподателят. Неговите изказвания от трибуната са цитирани буквално: *„Кой принуди М. да си оттегли оставката? Някой в тази зала му се обади! Това означава, че той е зависим! Ето така управлява мафията! ... Те са принудили председателя да дойде в пленарната зала, това е вторият Ж. К. и пудел на кашика, който трябва да дойде в пленарна зала. Няма да потекат пудели към вас от НЗОК!“*. Както става ясно, позицията на К.А. е представена чрез официалните му изявления. По същия начин са цитирани изказванията на Н.А., Г.С. и К.П. от различни парламентарно представени партии, с което са представени съответно „различните визии“ в дискусиата. КЖЕ намира, че мнението на К.А. е точно представено с личните му изказвания. В жалбата се твърди, че публикациите отразяват *„спорове, при отразяването на които медията следва да даде възможност на засегнатите страни (каквото съм в случая) да изразят своята позиция – [и ако не се даде възможност е налице] нарушение по чл. 1.1.6.“*. Наистина конкретната публикация отразява парламентарен сблъсък, но всяка от участващите страни е представена с официалната си позиция, заета в зала, при това са отразени позициите на различни парламентарни сили. КЖЕ намира, че е съобразено изискването на т. 1.1.6 *При отразяване на спорове ще се стремим да дадем възможност на засегнатите страни да изразят своята позиция.*

„Спорната бивша шефка на Агенцията по вписванията Г.К. стана главен секретар на МС“, от 19 април 2024 г. Публикацията е посветена на кариерата на Г.К., която от правен консултант в частния бизнес преминава през няколко отговорни позиции, за да стане главен секретар на МС: кариера, представена в статията фактологично, без оценки. С жалбоподателя са свързани две твърдения: първо: *„оглавяваше (и почти доведе до фалит) болницата...“*, и второ, във връзка с назначение на началник на кабинет на министерство се посочва, че *„се смята за един от най-приближените му хора“*. Според практиката на Европейския съд за правата на човека съществено при едно негативно твърдение е дали то има *фактическа основа*. КЖЕ обсъди фактическата основа на двете твърдения.

Твърдението, че К.А. е оглавявал и за този период е влошил финансовото състояние на Александровска болница е извод в официален одитен доклад, институционален документ на МЗ, широко цитиран в медиите. Жалбоподателят *„е назначен от правителството на ГЕРБ“* за директор през 2013 г., като предходната 2012 г. е завършена *„с положителен финансов резултат“* и без просрочени задължения. *„Само за последната 1,5 година от управлението на К. А. (периода 01.01.2019 – 30.06.2020) болницата натрупва загуби в размер на 10 621 000 лв. Натрупаната загуба до месец юни 2021 година достига до 69,8 млн. лв. В резултат на трайната тенденция на реализирани от лечебното заведение нетни загуби, собственият капитал се понижава съществено, като от 22,8 млн. лв. към края на 2016 г., спада на 3,9 млн. лв. към края на 2020 г.“*, се посочва в доклада на МЗ. *„В продължение на години директорът К. А. е сключвал неизгодни споразумения за разсрочване, с които е увеличил дълга на болницата. Вместо това, на фона на отрицателните лихви в банковия сектор и възможността за договаряне на банкови кредити с лихви от 2-3 процента, той е можел значително да редуцира дълга към доставчици. А.*

не само е поставил болницата в тежко финансово състояние, но сега съдбата и зависи от благоволенieto на кредиторите ѝ“, се казва в доклада.

Комисията припомня, че в България съществува и практика на КЖЕ, но и съдебна практика, според която журналистите не носят отговорност за позоваване на официални документи. Такава е позицията на съда в известното дело *ЛевИнс срещу Медианул*, заведено от застрахователната компания "Лев инс", която се почувствала засегната от публикация, преразказваща стенограма от заседание на Министерския съвет. В конкретната жалба става дума за печатно издание, но можем да посочим в допълнение, че за радио и телевизия принципът е закрепен и в Закона за радиото и телевизията, според който не се носи отговорност за точно цитиране на официални документи¹. Комисията за журналистическа етика с съобразява с този принцип.

Фактичката основа на второто твърдение – че началник на кабинета на сегашния министър е приближен на К.А. – се състои във факта, също така посочен в публикацията, че преди това същият е бил началник на кабинета на самия К.А., което очевидно свидетелства за висока степен на доверие между тях.

На базата на казаното КЖЕ не установява нарушение на Етичния кодекс по отношение на тази публикация.

„Гипсът на статуквото“, от 27 април 2024 г. Статията в подробности анализира управлението на здравния сектор при министър Х., като по отношение на жалбоподателя има две твърдения: първо, изброяват се решения на парламентарната здравна комисия с председател К.А. и второ, коментира се обвинението на К.А., че бившият министър на здравеопазването проф. А. С. е виновна за недостига на лекарства. КЖЕ обсъди фактичката основа на двете твърдения.

По отношение на първото твърдение сме изправени пред проверим факт, медията е изброила решения, които е взела парламентарната здравна комисия през определен период. Не е наложително този списък да се потвърждава от председателя на Комисията.

Що се отнася до второто твърдение – в публикацията има абзац, посветен на обвиненията на жалбоподателя към проф. А.С., бивш министър, за липсата на медикаменти, и най-вече инсулин, с позоваване на доклад на ДАНС. Оказва се обаче, че докладът на ДАНС сочи обратното и опровергава обвиненията на К.А.: според доклада първопричината за недостига на лекарства е приетият през 2018 г. Закон за лекарствени продукти в хуманната медицина. Проектозаконът е внесен година по-рано от Министерския съвет, когато К.А. от ГЕРБ е министър на здравеопазването. Поправките към текстовете, в които

¹ Чл.17 ал.4 ЗРТ: Доставчиците на медийни услуги не носят отговорност за разгласени сведения и за тяхното съдържание, когато те са:

1. получени по официален ред;
2. цитати от официални документи;
3. точно възпроизвеждане на публични изявления.

се определя какъв резерв от лекарства да се поддържа, са внесени също от ГЕРБ, от депутатата Д.Д. Следователно публикацията се придържа към *официален институционален документ* на ДАНС, според който К.А. няма основание за обвиненията си към проф. А.С.

На базата на казаното КЖЕ не установява нарушение на Етичния кодекс по отношение на тази публикация.

„Всички са против нова частна "детска" болница в София. Защо?", от 1 май 2024 г. Тук твърдението, засягащо жалбоподателя е, че от парламентарната трибуна се е изказвал против нова частна болница в Казичене. Това е проверим факт на базата на парламентарните протоколи, документи с официален характер. Няма коментари или оценки от страна на медията.

„Агенция за медицински рекет", от 2 май 2024 г. Във фокуса на публикацията е Изпълнителната агенция *Медицински надзор*. Твърдението, засягащо жалбоподателя, е, че той е назначил директорката И.Д. Това е документално проверим факт, не се налага да се търси изрично мнението на К.А.

„Здравното министерство опитва да узакони 47 неизползваеми мобилни рентгена“, от 8 май 2024 г. В тази публикация се твърди, че за да бъдат използвани европейски средства от програма *Региони в растеж*, са закупени мобилни рентгени, които са неподходящи и лошо избрани, поради което неизползваеми. Твърди се, че идеята за тях е на проф. К.А. от времето, когато е министър през 2021 г. Цитирана е проф. Г.К., която казва, че е дала отрицателно становище на министъра К.А., но въпреки това по-късно апаратите са закупени. Това са документално проверими факти, отделен въпрос е дали и защо апаратите са неподходящи, с ограничено използване и как сега министърът на здравеопазването се опитва да ги узакони. В тази публикация не е посочено дали е правен опит да се изясни защо проф. К.А. не е взел предвид отрицателното становище на експертите. Към направения анализ КЖЕ смята за нужно да добави още следното:

Безспорно казусите, които са отразени в публикациите на „Капитал“ са **от особена обществена значимост** и представляват **обществен интерес** – сектора на общественото здраве, включително разходването на европейски средства законосъобразно и по предназначение. Не в лично качество, а в качеството си на министър и, след това, на председател на парламентарната здравна комисия, жалбоподателят оправдано и разбираемо е поставен под засилен граждански и медиен контрол.

Несъмнено става дума за **политическо слово**, което според практиката на ЕСПЧ² е с висока степен на защита. Политическо слово според практиката на ЕСПЧ е налице, когато става дума за важни обществени дебати в съвременното общество в най-широк смисъл, включително за опазване на околната среда или за общественото здраве. Политическото слово има *най-висока степен на защита* според международните стандарти и може да бъде ограничено на много малък брой основания, свързани с демократичните принципи на

² ECtHR, [VGT v. Switzerland, Application no. 24699/94](#), Judgment 21 June 2001

управление и с ценностите на демократичните общества. Според ЕСПЧ във възможно най-голяма степен следва да бъдат избягвани изрази, които са *безпричинно обидни* за други хора и така нарушават правата им – но не когато съставляват принос към обществени дебати за осигуряване напредъка на човешката дейност³

КЖЕ поддържа **принципа на независимост**, посочен и от медията, че във връзка с изпълнението на професионални ангажименти на журналисти никой няма право да „се опитва да ни оказва натиск как да пишем и как да структурираме информацията в нашите статии“.

По отношение на критика **публичните фигури имат нисък праг на защита, тогава, когато става дума за изпълнение на обществените им функции**. Когато се информира аудиторията за действията на лица на отговорни позиции, политици и други фигури, вземащи решения, медиите имат по дефиниция критична функция по отношение на всяка власт. Критиката, основана на факти, не следва да се приема за засягане на доброто име. Такава е практиката на ЕСПЧ⁴. В този дух е и практиката на настоящата комисия, виж решение на КЖЕ №1/2023 г. по жалбата на С. М. срещу *Сега*.⁵

Комисията обсъди въпроса **необходимо ли е редакцията да влиза задължително във връзка с лицето, чието име присъства в критичен материал**. В становището на медията няма информация конкретно по кои въпроси е търсен за мнение проф. К.А., но се съобщава, без да се влиза в подробности, че *когато темата на статията е засягала негови действия, той е бил изрично питан, особено ако по документите няма яснота. Следователно е неоснователно твърдението в жалбата, че проф. А. не е бил питан за мнение при писане на статии*. КЖЕ смята, че е **въпрос на редакционна политика и независима журналистическа преценка** какви източници да бъдат използвани и мнението на кои лица да бъде търсено при или във връзка с изясняването и изнасянето на данни от обществен интерес, включително при разследващи материали. Следва да се вземе под внимание и мнението на засегнатите лица, но въпрос на журналистическа преценка е какъв подход и източници (устни, писмени) да се използват за изясняване на това мнение. Практиката на ЕСПЧ сочи още, че засегнато лице няма право на предварително запознаване с проекта на публикация или с изводите на редакцията.⁶

В случая прави впечатление работата преобладаващо с документи, доклади, парламентарни стенограми и др. под. Наистина, дори при работа с документални източници и общоизвестни публични факти би могло да се потърси мнението на споменатите в критичен план лица – но това е добра практика по преценка на автора и в никакъв случай липсата ѝ не представлява нарушение на т. 1.1.6. Етичния кодекс на българските медии.

³ EctHR Otto-Preminger-Institut v. Austria, 20 September 1994, Series A no. 295-A

⁴ EctHR [Banaszczyk v Poland](#).

⁵ <https://mediaethics-bg.org/wp-content/uploads/2023/02/%D0%A0%D0%B5%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%E2%84%96-1-%D0%BE%D1%82-2023-%D0%B3-%D0%BF%D0%BE-%D0%B6%D0%B0%D0%BB%D0%B1%D0%B0-10-002-%D0%BD%D0%B0-%D0%A1-%D0%9C-%D1%81%D1%80%D0%B5%D1%89%D1%83-%D0%A1%D0%B5%D0%B3%D0%B0.pdf>

⁶ ECtHR Mosley v UK <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%3A%22%3A%22002-533%22%7D>

На базата на горните изводи КЖЕ прие следното

РЕШЕНИЕ:

намира жалба с вх. № 11-038/2024 г. за **неоснователна** по т. 1.1.5, т. 1.1.6 и т. 1.2.2 от Етичния кодекс на българските медии.

Съгласно Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика решението да се изпрати на заинтересованите страни в 7-дневен срок от приемането му.

Председател на КЖЕ:

Нели Огнянова

*Изпълнителен директор на
Фондация НСЖЕ :*

Ева Петрова